

ההפגנה הניבה
מכתב יצירתי

השובנים לה"מ ועוד שורה של ביטויים נוספים, שהעדן שבהם הוא "פרס רה"מ ירד אל מתחת לחגורה".
גל דורשת להעניק את הפרס גם מטעם רעיית רה"מ (כשם שנהוג בארצות אחרות), לפור את ועדת השופטים ולמנות תחתיה ועדה חדשה שלא תקפח את הנשים.
לדבריה, השיב לה מנהל לשכתו של שמי, כי לו היה הדבר בידו היה מעניק לד"ר ליה גל פרס יצירה מיוחד על מכתבה.

המשוכרת החימית דליה גל הכריזה מלד מת חורמה על פרס היצירה ע"ש לוי אשכול, המוענק ע"י ראש הממשלה לעשרה יוצרים ישראלים, והסיבה: העדר נשים מרשימת הזוכים ומחבר השומטים.
כמה שכינתה כ"הפגנה כתובה" שיגרה היוצרת החימית מכתב זועם לראש הממש" לה ומתחה על העובדה שבין הזוכים והשופ"טים אין ולא גם אשה אחת.
הסיסמאות שהגיפה ב"הפגנה" שלה היו בין השאר, "דמוקרטיה - להיות גבר", "פרס

אמיר גילת

סיפורי בראשית / דב גנחובסקי

פה יקום נמל גדול

1960 מיליון בסכום 27.5 מיליון דולר, שהות"נה בהקמת "רשות הנמלים", שמהכנסותיה הוא ישרע.
התשלום האחרון על חשבון מילווה זה סר לק ב-1985. אכן הפינה לנמל אשדוד הונחה ב-31 ביולי 1961, וכי 21 בנובמבר 1965 הופ"על הנמל לראשונה מטען יבוא נפרק מהאניה השב"ית "וינג'ט" ומטען יצוא נטען עליה.
נקודת המשבר בתפעול נמל אשדוד ובדרך להפיכתו לנמל הגדול בישראל לא היתה טכ"נית. המשבר פרץ רכב בתחום הנדוולי וכיחסי העבודה. לקראת סוף שנות ה-60 עשה ועד פועלי התפעול בנמל, בראשות יהושע פרץ, היסטוריה כיחסי העבודה בארץ.

ההכרה בצורך בהקמת נמל מים עמוקים נוסף לחיפה היתה קיימת כבר בימי הראש"נים של המדינה. ההחלטה להקים את הנמל החדש באשדוד, במקום, למשל, בתל-אביב ובמקומות אחרים במרכז הארץ שהתחרו עליו, נפלה לא כמעט בהשפעת דוד כ"גוריון, שר"אה בנמל החדש מנוף נוסף לפיזור האוכלוסייה ולפיתוח הדרום.

נמל אשדוד בבנייתו. ב.ג. הצביע על המוקם

הוועד התנגש חזיתית ברשות הנמלים, שבראשה עמד רביאלוף (מיל.) חיים לסקוב, החייל מספר 1, איש העקרונות האמת. הוד"ע, שלא כהל גם בהרמת רגל ההפלייה הער"תית, סירב לקבל את מרות הרשות ולכבד "הכמים בדבר הקמת מועצות ייצור ותשלומי נורמות ופרמיות. הוא אף סגר, בצורה בלתי חוקית, את שערי הנמל.
מולו ניצב לסקוב, בטיעון שלכאורה אין פשוט ממנה הסכמים יש לכבד, הוא אמר - חייבים בכך הן העובדים והן המעסיקים.
הוועד, שיכור כוח, דחה אף את פניית ההסתדרות ומוכירה הכללי יצחק בן-ארהרון לחזור לעבודה.

השיקול הכלכלי העיקרי למיקום הנמל החדש היה בקיצור קווי התובלה היבשתית ממרכז הארץ ודרומה לנמל היצוא והיבוא. הדברים בלש במויחד לגבי יצוא הדרים (קיצור של כ"מ 100 ק"מ לגבי ריכוזי הפרסנות הגדולים) ויצוא האשלג (קיצור של 120 ק"מ). הבטיעו הסבכת העיקרית שעליה היה צורך להתגבר היתה בכך שנמל אשדוד נבנה בים פתוח, תופעה נדירה למדי עבור נמל עמוק. התגבר עליה בעיקר על ידי בניית שוברי הג"לים והרציפים מגושי סלע ענקיים שנחצבו בבנימינה ובטירה, והנגתם נגד גלי הים כאמצ"ע. סטרופים" יצוקים מכסון משוריי. הבנק העולמי נתבקש לממן את הפרויקט במילווה מטעמו. הוא ערך בדיקה מדוקדקת ומקיפה שלו, וכסופו של דבר אישר בספטמבר

בצעד חריג ביותר, נתבעו יהושע פרץ ר"13 מחבריו למשפט חברים בהסתדרות, ונדר"שה בו הוצאתם ממנה. לבסוף, סוכם על פשרה. לסקוב שלא היה מוכן לקבלה התפטר מר"שות הנמלים. היתה זו לבסוף המציאות הכלכ"לית שדחקה מנוף הנמל את המורדים כפרץ וחבריו, שיכלו לספק הרבה סיסמאות ריקות מתוכן, אולם לא יכלו לספק עבודה והכנסות.

המלחמה ב"מאה שערים"

מת החיים ולהביא לשינוי מבני במשק. הוויכוח, שנמרכו היו הורוכין ואשכול נגד ספיר, נמשך זמן רב. לבסוף, בעזרתו הפושרת אן המכריעה של ראש הממשלה, דוד כ"גוריון, הוחלט על הפיחות. בינואר 1962 עוד אמר אשכול בנמל התעופה לוד, בצאתו לארצות הברית: "אין פיחות ולא יהיה פיחות. מרוע אינכם מבינים שנמאס לי להכחיש זאת...". לא חלפו ימים רבים, וביום שישי, 9"בפברואר פותחה הלירה הישראלית, מ"1.80 לירות הודלר ל"3.00 לירות הודלר. אשכול

מערכת ריבוי שערי החליפין, "מאה שע"רים" קראו לה, שהלכו והתרבו בהתמדה במשק הישראלי מ"1952 ואילך, הגיעה כבר ב"1959 למימדים בלתי אפשריים. היא נוהלה ע"י ספר"ר ממשלה שלא יכלו להתמודד עם השיטה ועם הנתנים ממנה.
היצואנים ניסו להשיג שער חליפין גבוה ככל האפשר, היבואנים - נמוך ככל האפשר, ובשוליים שרצו אלה שייצאו סחורות של מה בכך, ואף אנבים, שהוצגו בניידת כסחורות כע"לות ערך מוסף גבוה הזכאיות לשער חליפין

הודיע על כך לפני כניסת השכת בנאום לעם ברדיו.
אבל תוך קצת יותר מיממה, הפך הפיחות הגדול ל"פיחות רה לוקס". אירוני הוא כי ספיר, שנפגע גם אישית מהסענות בדבר "תרומת" המפעלים הכושלים" שקמו ביוזמתו לגרעון במאון התשלומים, ביצע את הפיחות והמדיניות החדשה בנאמנות, ואילו האוצר החל נסוג ממנה במהירות, עד כדי הפיכתו לפיחות "רה לוקס", דהיינו פיחות שאינו פוגע באיש.

גבוה. השוק השוער פרה, שכן היה כדאי לר"כוש בו מ"ח ולמכור אותו לאוצר כתמורת יצוא, בניכול.
ב"1959 נכנסה לתמונה קרן המטבע הכ"גלאומית. דוד הורוכין, נגיד בנק ישראל, שהיה מוראג ומוטרד בשל הידלדלות יתרות מטבע החוץ נוכח המשך מגמות מאון התשל"ר מים, פנה לקרן לברר אפשרות קבלת סיוע ממנה כדי להקטין את הגרעון במאון התשל"ר מים.

מימין לשמאל: לוי אשכול, מנחם ספיר, דוד הורוכין. אשכול הכחיש את הרגע האחרון

הקרן, ששיטת "מאה שערים" היתה מכבר לצנינים בעיניה, התנתה את סיועה בחיסול השיטה והנהגת שער חליפין אחיד - אגב כדי צוע פיחות גדול בלירה, שיגדיל את כדאיות היצוא ויצמצם את כדאיות היבוא.
הורוכין שוכנע, ושכנע את שר האוצר לוי אשכול. לפיחות התנגד גמרצות שר המסחר והתעשייה, מנחם ספיר, שחשש ל"רעידת אר"מה במשק. התוצאה היתה מאבק פנימי ארוך וקשה בממשלה.
ספיר לעג למסתמכים על "חוקי הכלכלה", וסבר כי יוכל להגיע למערכת הסכמים במשק שיביאו לקביעת המחירים בענפים השונים לפי העלויות פלוס "רווח סביר".
נגדו טען הורוכין שהוא מתעלם מחוקי הביקוש וההיצע, וכי יש לרסן את העלייה בר

הנסיגה החלה כבר במוצאי שבת, כאשר הממשלה ויתרה על הפעלת הפיחות במלואו לגבי בעלי המשכנתאות הצמודות. בהמשך נ"תן "פיצוי" עבור הפיחות לעוד קבוצות רבות ושונות במשק, ו"הפיחות הגדול" כורסם בה"תמרה והפך ל"פיחות רה לוקס".
בתחילה עוד ניתן היה להעמיד פנים. פ"רות 1962 הביא להגברת זרם ההשקעות הפ"ר טיות ולהעברת פרוצויים אישיים לישראל. אולם לא לאורך ימים. אם ב"1962 גדל הגרעון במאון התשלומים השוטף ב"4 אחוזים בלבד, לעומת גידול של 20 אחוזים בשנת 1961, וכי 1963 הצטמצם הגרעון בכ"2 אחוזים - ב"1964 כבר זינק הגרעון מחודש כלפי מע"לה, והגיע לשיא חדש: 572 מיליון דולר.

מה בין פרס ראש
הממשלה לקרן ת"א
לספרות?

עם זאת, זוהי האפשרות היחידה של הסופר העברי לוד כות פעם או פעמיים בחייו "כשנת שבתון - (אפשר להגיש מועמדות פעם נוספת רק 12 שנה לאחר קבלת הפרס), וזה לא רע בהשוואה לשנות השכ"תון הרבות שמקבלים אלה שמלמדים את ספריו באוניברסיטאות ומתפרנסים על הוראת הספרות.

פנו למשך שנה מעבודתם הקבועה, אחרת לא יוכלו את הפרס (חנך ברמוב ויתר כשעי"תו על מצית הפרס וחזר לעבודתו כעיתונאי כ"ימעי"רובי". סופרים שכירים שא"ר תרע מולם ומשכורתם נכוחה יותר משל מורה מ"א בשיא הוותק (ובדרך-כלל מורה כוח עובד במישרה חצי ונותן שיעורים פרטיים) - מהסמים להגיש מועמדותם לפרס, מה עוד שהפרס אינו מבטיח את זכויותיו המוציאליות של הסופר-השכיר בשנת התתי"פנות.

קרן תל-אביב לספרות ולא מנות הקציבה השנה, כמנהגה, שני סוגי מענקים לסופרים. האחד - לשם הוצאת הספר לאור, השני - התפנות ליצירה. מענק התפנות הוא חד-פעמי ושיעורו 5,000 ש"ח לסופר, פחות משליש שיעורו של פרס ראש-הממשלה אך כאלה הון הסופר אינו נדרש לפרוש מעבודתו הקבועה. הוא רשאי, אך לא חייב, להתפנות לכתיבה בלבד. מיגבלה יחידה: סופר שזכה השנה לא רק במענק אלא גם בפרס ספרותי אחר ששיעורו מעל 5,000 ש"ח - יקבל את סכום המענק מהקרן רק בשנה הבאה.